

ماهگیران آب‌های گل آلود

(بررسی تاثیر افزایش بهای نفت بر سود ۷ شرکت نفتی بر تریایالات متحده)

سید مهدی سدیدی

s.m.sadidi@gmail.com

شرکت در بورس نیویورک می‌باشد.

بررسی تغییرات قیمت نفت خام سبک در بورس نیویورک:

انواع نفت خام‌ها در بازارهای جهانی قیمت‌های متفاوتی دارند که عمدتاً از کیفیت نفت (سبک، سنگین و ...) و یا منطقه جغرافیایی عرضه به بازار ناشی می‌شود. اما باید دانست که این قیمت‌ها در یک روند بلند مدت با فاصله‌ای نسبتاً ثابت در حال حرکت هستند، به عنوان مثال اگر بهای نفت خام سبک اوپیک با بهای نفت خام سبک برنت حدود ۵ دلار تفاوت قیمت دارد این تفاوت قیمت خود شناور و دستخوش نوسان است اما در یک روند بلند مدت فاصله معناداری را حفظ می‌نماید. بنابراین افزایش یا کاهش قیمت‌ها در مورد انواع نفت خام‌ها مصداق پیدا می‌کند از این‌رو آنچه به عنوان شاخص مورد بررسی قرار گرفته است نرخ بهای نفت خام سبک در بازار بورس نیویورک (NYMEX) می‌باشد.

هرگونه تغییر در قیمت یک کالا آثار منفی و مثبت متعددی برای گروه‌های ذینفع به همراه خواهد داشت و بسته به اهمیت کالا دامنه این آثار گسترده‌تر خواهد شد. آنچه در این زمینه مورد بررسی قرار خواهد گرفت بصورت زیر تبیین می‌گردد:

بهای نفت خام در بازارهای جهانی طی چند سال اخیر با شتابی کم سابقه جریان داشته و افزایش یافته است با توجه به آنکه در جهان امروز «نفت» به عنوان کالائی ضروری و استراتژیک مطرح می‌باشد نوسانات قیمتی آن بی‌تردید بر بسیاری از موازنه‌های موجود تأثیرگذار خواهد بود. عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان عمده این محصول استراتژیک بی‌گمان از اثرات این نوسانات مصون نبوده و نخواهند بود.

هدف این مقاله بررسی اثر جهش ناگهانی بهای نفت بر روند سود خالص ۷ شرکت برتر گروه پالایش نفت ایالات متحده در یک دوره مالی ۴ ساله بین سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۵ و روند قیمت سهام این ۷

نمودار ۱: بهای نفت خام سبک در بورس نیویورک

همانطور که در نمودار مشاهده می‌شود بهای نفت از سال ۲۰۰۳ به طور چشمگیری افزایش داشته‌است. در بررسی وقایع سال ۲۰۰۳ به آغاز جنگ امریکا و عراق در مارس ۲۰۰۳ و آغاز بحران خاورمیانه برمی‌خوریم.

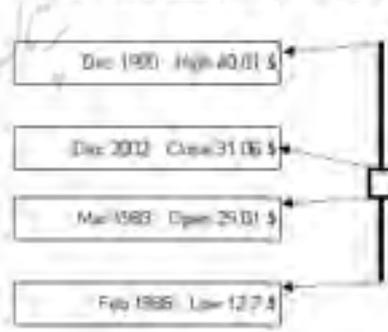
مارس ۲۰۰۳ را به عنوان نقطه عطف بازار در نظر می‌گیریم. نقطه‌ای که جهش قیمتی آغاز گردیده‌است و بدین ترتیب نمودار به دو بخش مجزا تقسیم می‌گردد.

تحلیل تکنیکال و مقایسه دو مقطع زمانی بیست و سه ساله شرح زیر خالی از لطف نیست:

دوره زمانی الف (۲۰۰۳ - ۱۹۸۳):

در نقطه شروع در ۱۹۸۳ قیمت ۲۹ دلار و ۱ سنت بوده است و بالاترین قیمتی که در طول مدت ۲۰ سال توسط بازار لمس گردیده‌است ۴۰ دلار و یک سنت در دسامبر ۱۹۹۰ می‌باشد که آن نیز متأثر از جنگ خلیج فارس (عراق و کویت) بوده‌است. اما پایین‌ترین قیمت بازار در طی این دوره ۱۲ دلار و ۷ سنت در فوریه ۱۹۸۶ ثبت گردیده است و در نهایت دوره زمانی الف در نرخ ۳۱ دلار و ۶ سنت پایان یافته است (Close).

نمودار شمعی تغییرات قیمت نفت خام سبک در بورس نیویورک، ۱۹۸۳ - ۲۰۰۳/۱۲

Candle 1

واضح است که در طول این مدت ۲۰ سال بهای نفت تنها مابین نرخ ۱۲ دلار و ۷ سنت و ۴۰ دلار و یک سنت در نوسان بوده است:

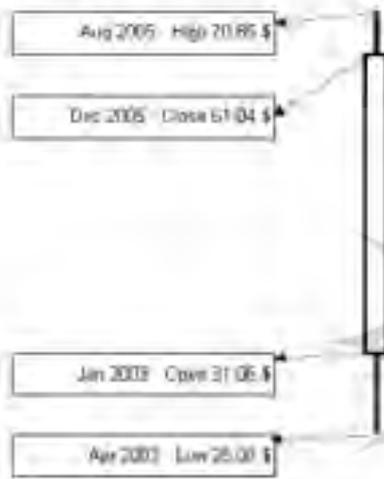
$$12.07 \leq price \leq 40.01$$

پس دامنه نوسان بازار تنها ۲۸ دلار بوده و می‌توان دامنه‌ای به عرض ۲۸ دلار ترسیم نمود و ملاحظه کرد که قیمت در طول این ۲۰ سال بیش از این حد نوسان نداشته است. البته باید دقت داشت که در این دوره بازار در نرخ ۲۹ دلار باز و در نرخ ۳۱ دلار بسته شده است که بین آغاز و پایان بازار در طول این مقطع بیست‌ساله تنها ۲ دلار تفاوت وجود دارد.

دوره زمانی ب (۲۰۰۳ لغایت پایان ۲۰۰۵):

در این مقطع قیمت از ۳۱ دلار و شش سنت در مارس ۲۰۰۳ آغاز شده و در آگوست ۲۰۰۵، قیمت رقم ۷۰ دلار و هشتاد و پنج سنت را لمس نموده است که نقطه ماکزیمم دوره می‌باشد. در آوریل ۲۰۰۳ قیمت در پایین‌ترین حد خود یعنی ۲۵ دلار و ۸ سنت بوده و سرانجام دوره زمانی ب در نمودار مورد بررسی ما در آخر دسامبر ۲۰۰۵ در قیمت ۶۱ دلار و ۴ سنت خاتمه یافته‌است.

نمودار شمعی تغییرات قیمت نفت خام سبک در بورس نیویورک، ۲۰۰۳ - ۲۰۰۵/۱۲

Candle 2

همانگونه که مشاهده می‌شود در طول مدت ۳ سال در دوره زمانی ب بهای نفت در فاصله قیمتی مابین ۲۵ دلار و ۸ سنت و ۷۰ دلار و ۸۵ سنت در حال نوسان بوده است:

$$25.08 \leq price \leq 70.85$$

یعنی نوسانی برابر با ۴۵ دلار و ۷۷ سنت.

بنابر این در مقطع زمانی بیست ساله الف، تنها نوسانی برابر ۲۸ دلار داشته‌ایم حال آنکه در دوره زمانی ب که تنها ۳ سال به طول انجامیده است نوسانی برابر با ۴۶ دلار مشاهده می‌شود و بهای نفت از سال ۲۰۰۳ تا پایان سال ۲۰۰۵ برابر با ۹۶ درصد افزایش یافته است.

دامنه تغییرات آغاز و پایان دوره نیز حدود ۳۰ دلار بوده که این مورد نیز از دوره الف مذکور بسیار فراتر است.

با این مقدمه اثرات افزایش قیمت را در وضعیت سود و زیان ۷ شرکت برتر نفتی ایالات متحده مورد بررسی قرار می‌دهیم.

طبق آخرین رتبه‌بندی ۵۰۰ شرکت برتر ایالات متحده (از لحاظ میزان درآمد) ۷ شرکت ذیل به عنوان برترین شرکت‌های گروه پالایش نفت معرفی گردیده‌اند (جدول ۱)

صورت سود و زیان این ۷ شرکت نیز پس از بررسی، تلخیص و تجمیع گردیده که به صورت جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود.

تقاضای قوی برای محصول این ۷ شرکت می‌باشد به طوری که رشد ۱۳۰٪ بهای تمام شده نیز نتوانسته است نسبت سود ناویژه به درآمد را به طور محسوس تحت تأثیر قرار دهد.

۲- سود قبل از کسر بهره، مالیات و استهلاک (EBITDA)* از رابطه زیر بدست می‌آید:

$$\text{EBITDA} = \text{سود ناویژه} - \text{اداری فروش}$$

هزینه‌های عمومی و اداری با سود خالص نسبت عکس دارد به طوریکه رشد این هزینه سبب کاهش EBITDA و در نهایت کاهش سود خالص می‌شود. مشاهده می‌کنیم نسبت این هزینه به درآمد در هر سال کاهش داشته‌است یعنی با توجه به روند رشد ۱۱۷٪ درآمد، روند هزینه‌های عمومی و اداری کاملاً کنترل شده و کاهش یافته تا جایی که در سال ۲۰۰۵ نسبت به ۲۰۰۲ این هزینه تنها ۱۰٪ افزایش داشته‌است. کنترل هزینه‌ها در این سطح بسیار قابل توجه می‌باشد. حاصل این کنترل منجر به افزایش ۱۸۱٪ در EBITDA سال ۲۰۰۵ نسبت به ۲۰۰۲ گردیده است.

۳- سود قبل از کسر مالیات (EBT) از رابطه زیر بدست آمده است: سایر درآمدها + سود حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها + استهلاک - هزینه بهره - EBITDA = EBT
هزینه بهره و استهلاک عامل کاهش سود قبل از کسر مالیات (EBT) و بالطبع کاهش سود خالص می‌باشد.

همانطور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود سهم استهلاک نسبت به درآمد کاهش یافته‌است. این نسبت در سال ۲۰۰۲ پنج درصد و در سال ۲۰۰۵ سه درصد درآمد بوده‌است و در مجموع باید گفت روند هزینه استهلاک روندی ثابت بوده و تغییرات درآمدی تأثیری بر آن نداشته و در طول این ۴ سال از روندی منطقی برخوردار بوده است. نسبت هزینه بهره به درآمد، سال به سال کاهش داشته و در مجموع

ردیف	شرکت	رأبته در فهرست ۱۰۰ شرکت بزرگ ایران (میلیار)					رأبته در فهرست ۱۰۰ شرکت ایرانی (میلیار)
		۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
۱	Parsian Refining Co.	۱	۲	۳	۳	۲	۱
۲	Chemical Refining Co.	۴	۶	۶	۷	۸	۲
۳	Chemical Refining Co.	۸	۱	۲	۱۲	۱۱	۳
۴	Valero Energy Refining Co.	۱۵	۲۳	۳۸	۵۵	۱۳۸	۴
۵	Marathon Refining Co.	۲۳	۳۱	۳۵	۵۳	۸۲	۵
۶	Shell Refining Co.	۳۸	۴۰	۱۲۳	۱۵۴	۱۶۱	۶
۷	Ham Refining Co.	۵۸	۵۸	۱۳۸	۱۶۲	۱۶۲	۷

نکات قابل توجه به شرح ذیل می‌باشد:

۱- با توجه به رشد ۹۶٪ بهای نفت از ۲۰۰۳ تا کنون ملاحظه می‌شود که درآمد این ۷ شرکت با ۱۱۷٪ افزایش از ۴۰۰ میلیارد دلار به ۸۷۰ میلیارد دلار رسیده است و سود ناویژه که تفاوت درآمد و قیمت تمام شده می‌باشد نیز ۱۲۲٪ رشد داشته است. این نکته ثابت می‌نماید که رشد قیمت نفت در میزان درآمد این ۷ شرکت نه تنها تأثیر منفی نداشته بلکه سبب رشد فزاینده درآمد و سود ناویژه نیز گشته است. اگر محصول این ۷ شرکت با توجه به افزایش بهای تمام شده (متأثر از افزایش بهای نفت خام) با انحصار (طبیعی) و کم‌کشش بودن تقاضا همراه نبود به طور یقین درآمد شرکتها که از افزایش فروش ناشی می‌شود، رشد نمی‌کرد و حاشیه سود ناویژه به شدت کاهش می‌یافت. رابطه ما بین رشد چهار مولفه: بهای نفت، درآمد، قیمت تمام‌شده و سود ناویژه نشان‌دهنده وجود بازار و

جدول ۲: صورت سود و زیان تجمعی ۷ شرکت

ردیف	توضیح	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	نسبت ۲۰۰۵ به ۲۰۰۲
۱	درآمد عملیاتی	870,211	665,276	621,148	408,864	117%
۲	هزینه‌های تمام‌شده	(55,542)	(54,390)	(48,628)	(44,304)	25%
۳	سود ناویژه	814,669	610,886	572,520	364,560	130%
۴	هزینه‌های عمومی و اداری	(20,089)	(25,735)	(25,305)	(23,719)	10%
۵	قبل از استهلاک EBIT	794,580	585,151	547,215	440,841	101%
۶	استهلاک	(24,106)	(21,714)	(20,828)	(18,281)	27%
۷	سود حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها	15,454	3,571	6,080	2,282	546%
۸	سایر درآمدها	5,420	3,951	5,972	2,158	154%
۹	سایر	(23)	(10)	(44)	(395)	-
۱۰	سود قبل از کسر بهره و مالیات	809,706	594,003	572,328	422,101	354%
۱۱	هزینه بهره	(2,179)	(3,349)	(2,405)	(2,483)	12%
۱۲	سود قبل از مالیات	807,527	590,654	569,923	419,618	390%
۱۳	مالیات	(8,324)	(5,301)	(7,140)	(11,521)	328%
۱۴	مالیات (سهم ثالث)	(1,304)	(1,818)	(1,028)	(321)	160%
۱۵	سایر	(42)	(728)	(1,028)	(321)	-
۱۶	سود خالص	72,884	51,434	39,325	13,640	475%

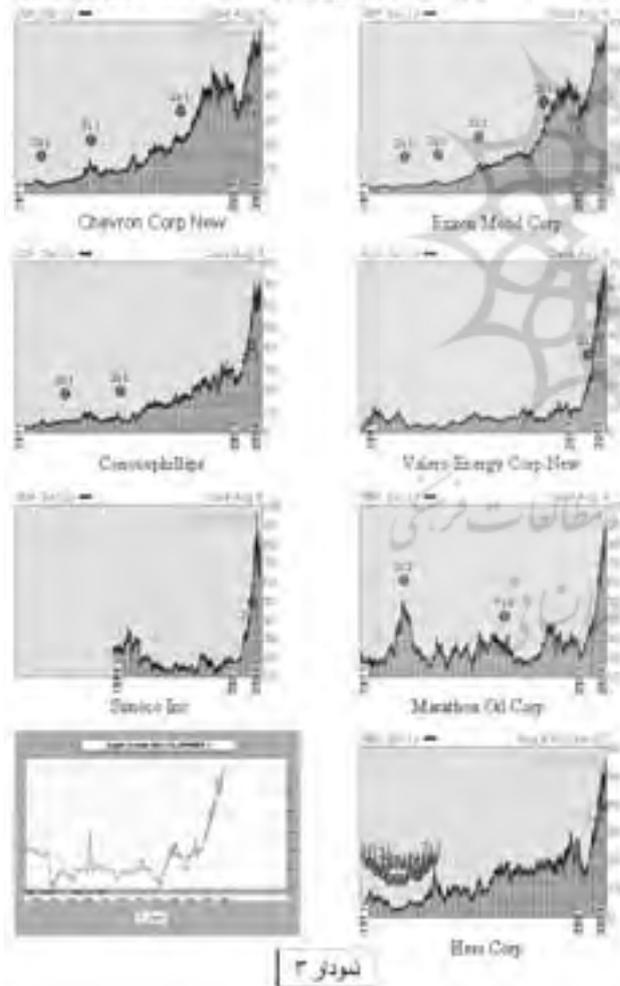
همانطور که ملاحظه می شود شیب خط « روند سود خالص»، بیشتر از شیب خط «روند در آمد» می باشد در صورت موازی بودن این دو خط می شد نتیجه گیری نمود که به ازاء هر یک واحد افزایش درآمد یک واحد نیز افزایش سود خالص خواهیم داشت اما نمودار نشان میدهد که شتاب رشد سود خالص تقریباً ۴ برابر شتاب رشد درآمد بوده است.

بررسی وضعیت ارزش سهام ۷ شرکت در بورس نیویورک:

مهمترین عامل تعیین کننده و تغییر دهنده قیمت سهام یک شرکت در بازار بورس نرخ بازده هر سهم می باشد. در بازار بورس نیویورک با شرایط خاص حاکم بر بازار ارتباط مابین بازده سهم و قیمت سهام کاملاً مستقیم و معنی دار است. در بررسی نمودار سهام ۷ شرکت برتر گروه پالایش نفت نکات ذیل به چشم می خورد:

همانطور که در نمودار ۳ مشاهده می شود کل زمان بازار را به دو مقطع تقسیم کرده ایم مقطع A از تاریخ اولین معامله لغایت سال ۲۰۰۳ و مقطع B از سال ۲۰۰۳ لغایت پایان جولای ۲۰۰۶ (۴ آگوست ۲۰۰۶).

نمودار نوسانات قیمت سهام ۷ شرکت برتر گروه پالایش نفت ایالات متحده در بورس نیویورک

نمودار ۳

برای روشن تر شدن موضوع؛ در کنار نمودار ۷ شرکت، مجدداً نمودار تغییرات بهای نفت (نفت خام سبک در نایمکس) آورده شده است. نمودارها کاملاً گویاست. شکل ظاهری نمودار ۷ شرکت با یکدیگر و نیز با نمودار بهای نفت همسان می باشد. روند رشد در هر

هزینه بهره در سال ۲۰۰۵ نسبت به سال ۲۰۰۲ به میزان ۱۲٪ کاهش یافته است که این را می توان ناشی از کاهش حجم بدهی های ۷ شرکت در نتیجه افزایش نقدینگی حاصل از رشد ۱۱۷٪ درآمد و همچنین ناشی از کاهش هزینه های اخذ وام بدلیل افزایش ارزش سهام و افزایش قدرت و پشتوانه های مالی این شرکتها دانست.

پس ملاحظه شد که تأثیر عوامل کاهنده سود قبل از کسر مالیات کاهش یافته اند.

سود حاصل از سرمایه گذاری ها و سایر درآمدها عامل افزایش سود قبل از کسر مالیات می باشند یعنی افزایش در میزان این دو درآمد سبب افزایش سود قبل از کسر مالیات (EBT) و بالطبع افزایش سود خالص خواهد شد.

سود حاصل از سرمایه گذاریها در سال ۲۰۰۵ نسبت به سال ۲۰۰۲ به میزان ۵۴۶٪ افزایش داشته است.

همانگونه که جدول ۲ نشان می دهد سایر درآمدها نیز در سال ۲۰۰۵ نسبت به سال ۲۰۰۲ از افزایشی به میزان ۱۵۴٪ برخوردار بوده است بنابراین با توجه به روند رشد ثابت هزینه استهلاک و کاهش ۱۲٪ هزینه بهره و افزایش ۵۴۶٪ سود حاصل از سرمایه گذاری ها و ۱۵۴٪ سایر درآمدها: رشد ۳۹۰٪ برای EBT (سود قبل از کسر مالیات) کاملاً توجیه پذیر می باشد.

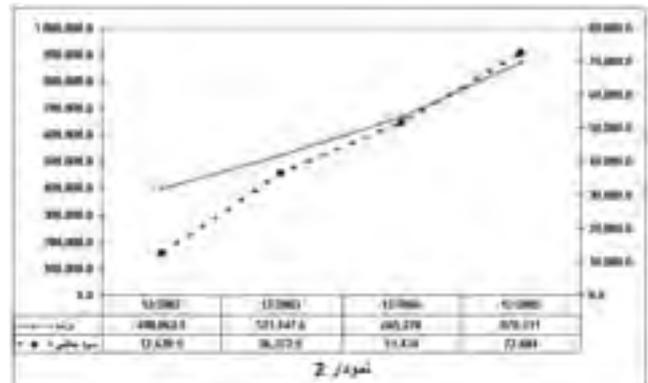
روند تغییرات سهم مالیات نسبت به درآمد نیز در جدول زیر منعکس شده است.

مالیات					
سال	سود قبل از کسر مالیات	سود خالص	مالیات	مالیات به درصد	مالیات به درصد
۲۰۰۲	۱۲,۰۰۲	۳۹%	۲,۰۰۰	۱۶%	۱۶%
۲۰۰۵	۳۰,۰۲۹	۶۴%	۱۹,۰۰۰	۶۴%	۶۴%
۲۰۰۶	۳۳,۲۱۹	۵۴%	۱۹,۰۰۰	۵۴%	۵۴%
۲۰۰۷	۴۲,۱۹۰	۴۲%	۲۰,۰۰۰	۴۲%	۴۲%

با بررسی روند هزینه مالیات در کنار سایر عواملی که قبلاً بررسی شد نتیجه میگیریم که: عوامل کاهنده سود خالص (بهای تمام شده، هزینه عمومی اداری فروش، استهلاک هزینه بهره، مالیات و ...) در سطحی متعادل کنترل و تنظیم گردیده اند و عوامل فزاینده سود خالص مانند درآمد حاصل از سرمایه گذاری ها، سایر درآمدها و ... به صورت چشمگیری رشد داشته اند در نتیجه رشد ۴۷۵٪ سود خالص را در این ۷ شرکت کاملاً قابل انتظار است.

بطور خلاصه: افزایش ۹۶٪ بهای نفت منجر به رشد ۱۱۷٪ درآمد و در نهایت رشد ۴۷۵٪ سود خالص این ۷ شرکت گردیده و سود خالص در ۲۰۰۵، پنج برابر سود خالص در سال ۲۰۰۲ بوده است. نمودار ۲ شتاب فزاینده سود خالص نسبت به درآمد را نشان می

دهد.

نمودار ۲

جدول تغییرات قیمت سهام ۷ شرکت بورس نیویورک - دوره ۳ ساله					جدول تغییرات قیمت سهام ۷ شرکت بورس نیویورک - دوره ۳۲ ساله				
2003-2005				Company	1971-2003				Company
close	high	low	open		close	high	low	open	
78	78	35	35	Exxon Mobil Corp	35	47	7	2	Exxon Mobil Corp
76	78	33	33	Chevron Corp New	33	51	3	3	Chevron Corp New
68	72	25	25	Conocophillips	25	33	7	2	Conocophillips
68	80	23	23	Marathon Oil Corp	23	50	14	20	Marathon Oil Corp
54	67	14	14	Hess Corp	14	38	3	4	Hess Corp
67	69	10	10	Valero Energy Corp New(۱۹۹۰-۲۰۰۳)	10	13	3	3	Valero Energy Corp New(۱۹۹۰-۲۰۰۳)
78	97	60	20	Sunoco Inc(۱۹۹۰-۲۰۰۳)	20	37	7	25	Sunoco Inc(۱۹۹۰-۲۰۰۳)

open	قیمت اولیه سهم در طی دوره مورد نظر
low	پایینترین قیمت سهم در طی دوره
high	بالاترین قیمت سهم در طی دوره
close	آخرین قیمت سهم در طی دوره

جدول ۳

جالب است بدانید در مدت ۱۵ دقیقه‌ای که این مقاله را مطالعه فرمودید. (بر مبنای اطلاعات مالی پایان ۲۰۰۵) به میزان ۷۸۹ ۸۳۴ ۲۴ دلار به درآمد و ۲۸۸ ۰۷۳ ۲ دلار به سود خالص این ۷ شرکت اضافه گردیده است! یعنی در هر ثانیه درآمدی معادل ۲۷۵۹۴ دلار و ۲۰ سنت و سود خالصی برابر ۲۳۰۳ دلار و ۶۵ سنت.

منابع :

- <http://www.exxonmobil.com>
- <http://www.chevron.com>
- <http://www.conocophillips.com>
- <http://www.valero.com>
- <http://www.marathon.com>
- <http://www.sunocoinc.com>
- <http://www.hess.com>
- <http://money.cnn.com/magazines/fortune/fortune500>
- <http://futures.tradingcharts.com/javachart/CO/A6>

شرکت هم راستا و هم شتاب بوده و مهمتر آنکه با روند رشد بهای نفت نیز کاملاً مطابقت دارد که خود نشان‌دهنده واکنش و حساسیت بالای بازار نسبت به مولفه های اثرگذار می باشد. در هر ۷ شرکت قیمت سهام از سال ۲۰۰۳ رشد جهشی خود را آغاز کرده است. جدول ۳ اطلاعات دقیق تغییرات قیمت سهام را نشان می دهد. (ارقام به دلار می باشد)

برترین شرکتهای گروه پالایش نفت ایالات متحده به بهترین نحو از تغییرات قیمت نفت خام منتفع گردیده اند. رتبه این شرکتها به طور چشم گیری بهبود یافته (جدول ۱) و انتظار رشد بیشتر نیز متصور می باشد. اما آنچه در انتها باید یادآور گردید ارتباط کاملاً تنگاتنگ بین ضریب افزایش قیمت نفت با ضریب افزایش درآمدها و قیمت سهام در بازار می باشد. خلاصه اینکه با ۱/۹ برابر شدن بهای نفت از ابتدای ۲۰۰۳ تا کنون رشد در آمد ۷ شرکت ۲/۱ برابر، رشد سود خالص ایشان ۵/۷ برابر و میانگین رشد قیمت سهام ایشان در بورس نیویورک «نایمکس» ۲/۶۵٪ یا ۳/۶ برابر بوده است.

